

CAPÍTOL I

THREE MILE CROSS

És una veritat universalment acceptada que la família de la qual el protagonista d'aquestes memòries reclama ascendència és una de les de més prosàpia i més llunyana antiguitat.² Per tant, no és estrany que l'origen del seu nom es perda en l'obscuritat dels temps. Fa molts milions d'anys, el país que hui s'anomena Espanya bullia inquiet dins el ferment de la creació. Van passar les edats i aparegué la vegetació; on creix la vegetació, la Llei de la natura ha decretat que hi haurà conills; on hi ha conills, la Providència ha ordenat que hi haurà gossos. Res de tot açò suscita cap pregunta o comentari, però quan ens demanem per què el gos que atrapa conills fou anomenat *spaniel*, llavors comencen els dubtes i les dificultats.³ Certs historiadors manifesten que quan els cartaginesos van desembarcar a Espanya, els soldats plebeus, tots a una veu, començaren a cridar: «iSpan! iSpan!», quan van descobrir que entre els matolls i els arbusts saltaven els conills. Aquesta terra estava plena a vessar de lepòrids, i «span» en llengua cartaginesa significa conill. Així, el país fou anomenat Hispània, és a dir, terra de conills, i els gossos que es llançaren a caçar aquestes bestioles foren consegüentment anomenats *spaniels* o conillers.

Molts de nosaltres estaríem més que satisfets d'oblidar-nos de l'assumpte amb aquesta explicació, però la veritat ens obliga a afegir que existeix una altra escola de pensament que defén una altra opinió. La paraula *Hispania*, manifesten els estudiosos d'aquest corrent, no té res a veure amb el mot

cartaginés. *Hispania* deriva del terme basc *españa* que significa vora o frontera. Si això és així, els conills, els matolls, els gossos, els soldats –tots els elements d'aquesta imatge romàntica i complaent– han de bandejar-se del cap i hem de suposar senzillament que el spaniel es diu spaniel per la mateixa raó que Espanya es diu Espanya. La tercera escola d'historiadors de l'antiguitat sosté que igual que un enamorat crida la seua amada monstret o mico, els espanyols anomenaren els seus gossos favorits «tort» o «escarpat» (la paraula *espanya* pot incloure aquests significats) perquè el spaniel és notòriament el contrari. Ara bé s'ha de reconèixer que aquesta és una conjectura massa imaginativa perquè es prenga seriosament. Deixant a banda aquestes teories, i moltes més que no ens han de detindre ací, arribem a Gal·les a mitjans del segle X. El spaniel ja es troba en aquesta terra, portat, alguns diuen, pel clan espanyol d'Ebhor o Ivor molts segles abans, i segurament durant aquells temps el veiem convertit ja en un gos investit amb un alt nivell d'honorabilitat i valor. «El spaniel del rei val una lliura», escrigué Howel Dda al seu *Llibre de les lleis*.⁴ I si recordem el que la lliura podia comprar l'any 948 després de Crist –quant esposes, esclaus, rossins, bous, titots i oques– és clar que el spaniel era ja un gos de valor i reputació. El seu lloc estava al costat del rei. La seua família era honorada davant d'aquelles de molts monarques famosos. Es passejava amb desimboltura per palaus quan els Plantagenet, els Tudor i els Stuart encara s'arrossegaven darrere de les arades que llauraven la terra d'altres. Molt abans que els Howard, els Cavendish o els Russell⁵ s'hagueren elevat per damunt de la massa dels Smith, Jones i Tomkin, la família dels spaniels era ja una nissaga distingida i apartada de les altres. A mida que

van anar passant els segles, els branquillons s'esqueixaren del tronc principal. Per graus i de la mateixa forma que la història anglesa segueix el seu curs, aparegueren almenys set llinatges destacats de spaniels: els Clumber, els Sussex, els Norfolk, els Black Field, els Cocker, els Irish Water i els English Water, tots descendents del spaniel original de la prehistòria, però amb característiques distintives i, per tant, amb pretensions de privilegis diferents. El fet que hi havia una aristocràcia canina en el moment en què la reina Elizabeth era al tron és testimoni per sir Philip Sidney: «Llebrers, spaniels i gossos de caça», observa, «on els primers serien els lords, els segons els cavallers, i els tercers els terratinents d'entre els gossos», escriu a *Arcàdia*.⁶

Però si açò ens fa suposar que els spaniels seguiren l'exemple de les persones, i respectaren els llebrers com a superiors seus i els gossos de caça com a inferiors, haurem d'admetre que aquesta aristocràcia canina es fonamentava en millors raons que la nostra. Com a mínim aquesta ha de ser la conclusió de qualsevol estudiós de les lleis del Spaniel Club.⁷ Aquesta augusta institució ha clarament establert allò que constitueixen els defectes i les virtuts d'un spaniel. Els ulls clars, per exemple, són indesitjables; les orelles arrissades encara són pitjors; nàixer amb un nas clar o un focall és poc menys que fatal. Els mèrits del spaniel són igualment definits amb claredat. El cap ha de ser suau i dibuixar una línia que no caiga amb massa virulència cap al musell; el crani ha de ser comparativament arrodonit i ben desenvolupat, amb molt espai per a una bona massa cerebral; els ulls han de ser vius però no descarats; l'expressió general ha de ser d'intel·ligència i delicadesa. El spaniel que exhibeix aquestes característiques

és apreciat per a la cria, mentre que aquell que persisteix amb els focalls i el nas clar és apartat dels privilegis i del règim retributiu de la seua classe. Així, els jutges estableixen la llei i amb aquesta llei imposen sancions i llicències que asseguren el seu compliment.

Però si considerem ara la societat humana, iquin caos i quina confusió veiem! Cap club té aquesta jurisdicció sobre la raça de l'home. El Heralds' College⁸ és allò que més s'assembla al Spaniel Club. Almenys tracta de preservar la puresa de la família humana. Però quan ens preguntem què constitueix la noblesa de naixement –si tenim els ulls clars o foscos, les orelles arrissades o rectes, o si el focall és esgarrifador–, els nostres jutges ens condueixen estrictament als nostres escuts d'armes. Potser vosaltres no en teniu cap. Llavors no sou ningú. Però una vegada acceptada la vostra demanda a tindre setze quarterejats a l'escut i provat el vostre dret a un títol, us diran que no només heu guanyat la concessió per naixença, sinó per naixença noble. Aleshores no és que no hi haja en tot el barri de Mayfair⁹ cap sucrera per a empolverar *muffins* que no estiga guilloixada amb el seu lleó ajagut o la seua sirena rampant,¹⁰ és que fins i tot els nostres drapers es col·loquen l'escut d'armes dalt de la porta de la botiga com si això fora prova que els llençols que hi confeccionen són els millors per a dormir. Per tot arreu es reclama el rang i se'n lloen les virtuts. No obstant això, quan considerem les cases reials de Borbó, Habsburg i Hohenzollern, decorades amb infinitats de coronetes i quarterejats –lleons i lleopards ajaguts i rampants– i les trobeu ara desterrades, deposades d'autoritat, jutjades indignes de respecte, no podem sinó moure el cap i admetre que les estimacions dels jutges del Spaniel Club foren més

acurades. Aquesta és la lliçó que s'hauria d'aplicar directament quan deixem aquests importants assumptes i considerem els primers anys de Flush¹¹ a la família dels Mitford.

Cap a les darreries del segle XVIII, una família de la famosa raça spaniel¹² vivia prop de Reading, a la casa d'un cert doctor Midford o Mitford. Aquest cavaller, en conformitat amb els cànons del Heralds' College, va optar per lletrejar el seu nom amb una *t*, per tal de reclamar la seua descendència de la família dels Mitford del castell de Bertram de Northumberland. La seua esposa era una tal Miss Russell, i descendia, encara que remotament però amb tota seguretat, de la casa ducal de Bedford. Ara bé, l'aparellament dels avantpassats del doctor Mitford s'havia realitzat amb tal menyspreu pels principis que cap bancada de jutges podria haver admès la seua declaració de descendir de bon bressol ni li hauria permès perpetuar la seua raça. Aquell exemplar tenia els ulls clars, les orelles arrissades i el cap exhibia el fatal focall. En altres paraules, era completament egoista, temeràriament extravagant, mundà, fals i, el pitjor de tot, addicte al joc. Va perdre tota la seua fortuna, en veritat, la de de la seua dona i els guanys de la seua filla. Les abandonà quan gaudia de prosperitat i s'aprofità d'elles quan caigué malalt.

Dos coses tenia al seu favor: que era molt ben paregut –era com un Apol·lo fins que la llepolia i la beguda el transformaren en un Bacchus–, i que estimava molt els gossos. Però no hi ha dubte que, d'haver existit un Club de l'Home corresponent al Club Spaniel, cap forma d'escriure Mitford amb una *t* en comptes d'una *d*, cap relació de cosins amb els Mitford del castell de Bertram, hauria aprofitat per a protegir-lo de la injúria i menyspreu, de totes les penes de desterrament i

ostracisme que implica ser marcat com un petaner qualsevol incapaç de continuar la pròpia raça. Però ell era un ésser humà. Res, per tant, li va impedir casar-se amb una dama de bon bressol i criança, de viure més de vuitanta anys, d'ésser l'amo de diverses generacions de llebrers i de procrear una filla.

Totes les investigacions han fracassat a l'hora de fixar amb certesa l'any exacte del naixement de Flush i, molt menys, el mes o el dia. És probable, però, que nasquera cap a principis de 1842.¹³ És molt possible també que descendira directament de Tray (c. 1816),¹⁴ si bé les dades d'aquest, conservades malauradament només gràcies al poc fiable medi de la poesia, el consideren descendent d'un cocker spaniel¹⁵ rogenç de mèrit. Existeixen moltes raons per a pensar que Flush era fill d'aquest «aristocràtic vell cocker spaniel» per qui el doctor Mitford va rebutjar vint guinees «per la seua excel·lència al camp». Per a tindre una descripció més detallada del propi Flush de cadell no tenim més remei que confiar en la poesia.¹⁶ Tenia aquest especial to de color marró fosc que als llampecs de sol rellueix com si fora tot ell «d'or». Els ulls eren «ulls espantats d'un color avellana insípid». Les orelles «com si foren borles», les «potes esveltes» eren «com baldaquins amb serrells», i la cua esponerosa. Si preveiem un marge per a les exigències de la rima i les imprecisions de la dicció poètica, no hi ha res ací que no poguera rebre l'aprovació del Spaniel Club. No podem dubtar que Flush fora un cocker de pura raça pura de la varietat canyella, marcat per totes les excel·lències característiques del seu llinatge.

Els primers mesos de vida els va passar a Three Mile Cross, en un humil habitatge proletari a les rodalies de Reading. Atés que els Mitford havien caigut en una època de misèria només

conservaven una única serventa, Kerenhappock, i era la mateixa Miss Mitford qui cosia les fundes de les cadires però, alerta, de la tela més basta. La peça de mobiliari més notable tenia traça d'haver estat una taula ben espaiosa; l'habitació més important, un enorme hivernacle, però és poc probable que Flush estiguera envoltat per qualsevol altre luxe, com ara gosses a prova de pluja, camins de ciment, una serventa o un xiquet lligat a la seua persona, com caldria esperar en un gos del seu rang. Ara bé, ell continuà creixent i gaudint amb tota la vivacitat del seu temperament bona part dels plaers i d'algunes de les llicències naturals a la seua joventut i sexe. Veritat és que Miss Mitford vivia massa confinada dins d'aquella casa de camp. Es passava el temps llegint-li en veu alta al seu senyor pare, i després jugant a les cartes. Aleshores, quan per fi l'home s'adormia, ella es posava a escriure i a escriure i a escriure a la taula de l'hivernacle, amb la intenció de pagar les factures i el deutes de la família, fins que al remat arribava el moment que tant anhelava, i guardava els papers, s'estacava el barret al cap, agafava el paraigua i marxava a fer un tomb pels camps amb els seus gossos. Ja se sap que els spaniels són per naturalesa simpàtics. Flush, com demostra la seua història, tenia una apreciació encara excessiva de les emocions humanes. La visió de la seua estimada ama olorant l'aire fresc que li despenjava els cabells blancs i li enrogia la frescor natural del rostre, al temps que li suavitzava les línies de l'ample front, l'enjogassava i l'animava a saltironejar amb una energia que compartia amb la del goig de la pròpia ama. Mentre passejava ella per la crescuda herba, ell, tot juganer, feia bots amunt i avall, dibuixant viaranys entre aquell cortinatge verd. Els frescs globus de rosada o de pluja li esclataven en un ruixat

iridescent sobre el morro; la terra –ací dura, allí esponjosa, ací calenta, allí freda– li picava i li feia pessigolles als tous coixinets de les potes. Llavors, la immensa varietat d'olors entreteixides en subtil combinació li emocionava les narius: les fragàncies fortes de la terra, les dolces de les flors; els flaires sense nom de les fulles i els esbarzers; els efluvis àcids que els envoltaven mentre travessaven el camí; la sentor penetrant quan s'endinsaven pels fesolars.

Però de sobte, portada pel vent, va arribar esquinçant-ho tot una olor més nítida, més forta, més lacerant que qualsevol altra. Era un flaire que li clivellà el cervell removent-li mil instints i l'hi alliberà mil records. Era l'aroma a llebre, l'olorassa a guineu. Allà fugí com un peix atrapat entre els joncs i que nada contra corrent amb tota l'ànima. S'oblidà de l'ama, s'oblidà de tot allò humà. Sentia com unes figures foscos cridaven: «¡Span! ¡Span!». Sentia el cruixit de fuets. Es posà a córrer, i a córrer més. Finalment es va aturar desconcertat. L'encanteri s'havia esvanit. Molt lentament, movent la cua amb vergonya, tornà trotant a través dels camps fins a on Miss Mitford vociferava «¡Flush! ¡Flush! ¡Flush!», mentre feia onejar el seu paraigua. Tanmateix, per una vegada almenys la crida havia estat més imperiosa. El corn de caça li havia despertat els instints més profunds, li havia remenat les emocions més salvatges i potents, de manera que li havien transcendit la memòria i li havien esborrat de la vista l'herba, els arbres, la llebre, el conill, la guineu,... amb un primitiu i desafortat crit d'alegria. L'amor encengué la torxa a les ninetes dels ulls d'aquell ésser: havia sentit el corn de caça de Venus. Abans de deixar enrere els anys de cadell, Flush fou pare.¹⁷

Aquesta conducta en un home, fins i tot en 1842, hauria exigit alguna mena de descàrrec per part del seu biògraf. En una dona no hi hauria hagut explicació possible i, per la ignomínia que suposava, el seu nom hauria estat eliminat de les pàgines de la història. Però el codi moral dels gossos, millor o pitjor, és certament diferent del nostre, i no hi havia res en la conducta de Flush en aquest sentit que demane més explicacions, o que l'aliene de la societat dels més purs i castos de la terra. Hi ha evidències, s'ha de dir, que el germà gran del doctor Pusey¹⁸ tenia moltes ganes de comprar-lo. Si deduïm pel que coneguem del caràcter conegut del doctor Pusey, el del seu germà, hi ha d'haver hagut alguna cosa seriosa, sòlida, i prometedora en Flush, fins i tot des de la seua infantesa, que anunciara una excel·lència futura, fora quina fora la seua present lleugeresa. Però una prova molt més significativa de l'atractiva naturalesa dels seus dons és que, tot i que Mr Pusey volia comprar-lo, Miss Mitford es negà en redó a vendre'l. Com que ja no sabia com fer per a guanyar diners i amb prou faenes sabia quina nova tragèdia inventar-se o quin anuari preparar, i es veia reduïda al repulsiu remei de demanar ajuda als amics, ha d'haver-li costat molt rebutjar la suma que li oferia el germà gran del doctor Pusey. Vint lliures s'havien ofert pel pare de Flush. Miss Mitford ben bé podria haver-ne demanat deu o quinze pel mateix fill d'aquell Flush. Deu o quinze lliures era una suma principesca, una magnífica quantitat per a tindre a l'abast. Amb aquesta quantitat podria haver fet fundes noves per a les cadires, hauria pogut aprovisionar l'hivernacle, hauria pogut comprar-se un armari sencer de roba, perquè, com va escriure en 1842, «no m'he comprat ni un barret, ni un

mantell, ni un sol vestit, ni una trista parella de guants des de fa quatre anys».

Tanmateix, vendre Flush era impensable. El gos era d'aquell estrany ordre d'objectes¹⁹ que no es poden associar amb els diners. ¿No n'era, per ventura, d'aquella mena encara més rara que, perquè tipifica el que és espiritual, el que està més enllà del preu, es converteix en prova fefaent de l'amistat desinteressada i, en aquest esperit, en possible regal a una amiga –si es que es té la sort de tindre'n una, que és més filla que amiga i que viu confinada tots els mesos d'estiu en un dormitori interior a Wimpole Street–, una amiga que no és cap altra que la poeta més important d'Anglaterra, la brillant, la condemnada, l'adorada Elizabeth Barrett en persona? Aquests van ser les enrònies que més sovint mastegava Miss Mitford mentre veia com Flush donava voltes i jugava al sol, mentre ella s'asseia al sofà de Miss Barrett en aquell fosc dormitori de Londres, ombrejat per l'heura. Sí, Flush era digne de Miss Barrett. Miss Barrett era digna de Flush. El sacrifici era gran, però havia d'executar-se. Així, un dia, probablement a principis de l'estiu de l'any 1842, una estranya parella es posà en marxa cap a Wimpole Street. Es tractava d'una dama baixeta, grosseta, amb els seus anys, el rostre canyella i brillant, i amb els cabells d'un blanc relluent, que portava lligat amb una cadena un cadell de cocker spaniel color caramel, simpàtic, molt curiós i ben educat. Van recórrer quasi tot el carrer fins a aturar-se davant del número 50. No sense inquietud, Miss Mitford va fer sonar la campana.²⁰

La veritat siga dita, fins i tot ara potser ningú no sona la campana d'una casa a Wimpole Street sense una certa inquietud. És el més august carrer de Londres, el més

impersonal. De fet, quan el món dóna proves d'esfondrar-se i se sacsegen els fonaments de la civilització, només cal anar a Wimpole Street, passejar per l'avinguda, contemplar aquelles mansions i apreciar-ne la seua uniformitat, meravellar-se amb els cortinatges de les finestres i la seua consistència, admirar l'homogeneïtat de tots els picaportes de llautó, observar com els carnisseres lliuren les comandes de carn a les cuineres que rabent les agafen, fixar-se en els ingressos dels habitants i inferir-ne la seua conseqüent submissió a les lleis de Déu i dels homes. Només cal anar a Wimpole Street i gaudir a plens pulmons de la pau que aquella autoritat hi emana, i fer un sospir d'agraïment perquè, mentre Corint caigué i Messina s'enfonsà,²¹ mentre les corones han volat emportades pel vent i els antics imperis han acabat consumits per les flames, Wimpole Street s'ha mantingut impertèrrit i, per açò, quan es passa de Wimpole Street a Oxford Street, una oració s'eleva al cor i esclata dels llavis pregant perquè no es toque mai cap maó de Wimpole Street, perquè no es rente mai cap cortina, perquè cap carnisser falte a la seua cita de lliurar la comanda ni cap cuinera es quede mai sense rebre el seu rellom, les cuixes, el pit i les costelles de corder i vedella..., perquè mentre Wimpole Street continue existint, la civilització està assegurada.

Els majordoms de Wimpole Street es mouen sense aturrullament fins i tot hui en dia. A l'estiu de 1842 eren encara més parsimoniosos. Les lleis de lliurea eren llavors més rígides i s'observaven amb total inflexibilitat: el ritual del davantal de baieta verda per a la neteja de plata, del jupetí ratllat i del jaqué negre per a obrir la porta de l'entrada. No és cap exageració aventurar que Miss Mitford i Flush molt possiblement hagueren d'esperar com a mínim tres minuts i mig

a la porta d'entrada. Al remat, però, la porta del número 50 es va obrir de bat a bat i deixà entrar Miss Mitford i Flush. Miss Mitford era una visitant freqüent i no hi havia res que la poguera sorprendre, encara que sí intimidar davant de la mansió de la família Barrett. Però l'impacte sobre Flush ha d'haver estat extremadament aclaparador. Fins a aquest moment el ca no havia mai posat un peu en cap casa, tret d'aquella de camp a Three Mile Cross, on les parets de fusta llüien nues, les estores llanguien esfilagarsades i les esventrades cadires s'averkonyien de la seua ínfima qualitat. Ací no hi havia res nu, res esfilagarsat, res barat, i Flush se n'adonà al primer colp d'ull. Mr Barrett, el propietari, era un comerciant ric. Tenia una nombrosa família de fills i filles, i un seguici proporcional de servents. La seua casa estava moblada seguint la moda de la dècada de 1830, amb alguna pinzellada, és clar, d'aquella fantasia oriental que l'havia portat, quan s'havia fet construir una mansió a Shropshire anys enrere, a adornar-la amb les cúpules i mitges llunes de l'arquitectura morisca.²² Ací, a Wimpole Street, tal extravagància no seria permesa, però podem suposar que les majestuosos i fosques habitacions estaven plenes de pufs a l'estil otomà i mobles de caoba tallada, taules retorçades, adornades amb filigranes; dagues i espases penjant de parets de color vi fosc, objectes curiosos importats de les seues propietats de les Índies Orientals²³ a les alcoves, i estores riques i gruixudes que vestien el terra.

Flush, que trotava darrere de Miss Mitford qui a la seua vegada seguia el majordom, es feu creus més encara pel que hi va ensumar que pel que hi va veure. Cap amunt de l'embut que formava l'escala pujaven les bafarades calentes de carn rostida, de pollastres guisats, de sopes cuinant-se a foc lent,

una delícia per a aquelles narius acostumades als magres sabors de les precàries fritures i carns picades que preparava Kerenhappock. Barrejant-se amb l'aroma del menjar hi suraven altres fragàncies: el perfum de cedre, sàndal i caoba; els tufs de cossos masculins i femenins, de criats i criades, d'abric i pantalons, de crinolines, de cortines de tapisseria, de cortines de pelfa, de pols de carbó i boira, de vi i cigars. Cada habitació per on passava –menjador, saló, biblioteca, dormitoris– feia la seua pròpia contribució al guisat general. I quan posava primer una pota i després una altra sobre el terra, sentia com cadascuna era acarorada i sostinguda per la sensualitat d'una gruixuda pila d'estores que les acollien amorosament. A la fi el majordom, Miss Mitford i el seu acompanyant arribaren a una porta tancada a la part posterior de la casa. L'home hi feu uns tocs suaus i, també amb suavitat, aquesta es va obrir.

El dormitori de Miss Barrett –perquè açò és el que realment era– havia de ser forçosament lúgubre. La llum, normalment enfosquida per una cortina de domàs verd, a l'estiu es veia més atenuada per l'heura, les enfiladisses vermelles, les corretjoles i les caputxines que creixien a la jardinera de la finestra. Al principi Flush no podia distingir res dins d'aquella pàl·lida foscor, tret de cinc globus blancs que brillaven misteriosament en l'aire. Però una vegada més va ser l'olor de la cambra allò que el va comprendre. Només les impressions sentides per un estudiós que haja baixat pas a pas a les profunditats d'un mausoleu i s'hi haja trobat amb una cripta encrostada de fongs, viscosa amb floridura, emanant fortors àcides de decadència i antiguitat, amb uns bustos de marbre mig oblidats, mal il·luminat tot el que hi descobreix per la llum somorta i bressolant del fanal que subjecta que,

per molt que el gire a una banda i a una altra, no fa res ... només les sensacions d'aquest explorador dins de les cambres funeràries d'una ciutat en ruïnes poden comparar-se amb l'allau d'emocions que va inundar els nervis de Flush mentre penetrava per primera vegada dins la cambra d'una invàlida a Wimpole Street al temps que olorava la seua aigua de Colònia.

Molt lentament, molt subtilment, després de molt ensumar i fer unes quantes urpades innocents, arribà Flush a entrellucar els contorns d'uns pocs mobles. Aquell objecte enorme al costat de la finestra era potser un armari, i al seu costat possiblement una còmoda. Al mig de la sala s'alçava el que semblava ser una taula amb un anell al voltant, i llavors van sorgir els contorns amorfs d'una butaca i una tauleta. Però tot semblava com disfressat. Damunt de l'armari es trobaven tres bustos blancs; la còmoda estava coronada per una prestatgeria i coberta amb una tela roja de llana merino; el rentamans tenia al damunt una garlanda de prestatges i a la part superior s'hi enlairaven dos bustos més. No hi havia res a l'habitació que fora el que semblava: tot amagava una altra cosa. Fins i tot la persiana de la finestra no era un senzill tendal de mussolina, sinó una tela pintada^{Nota1} amb un dibuix de castells, passarel·les i jardins plens d'arbres, on passejaven uns quants camperols. Els espills encara distorsionaven més aquests objectes ja distorsionats, de manera que feia la sensació que hi havia deu bustos de deu poetes en lloc de cinc i quatre taules en lloc de dos. Però de colp i volta s'hi va produir una confusió més aterridora encara. Flush va descobrir que un altre gos amb ulls brillants i la llengua fora el mirava fixament des d'un forat a la paret. S'aturà aborronat i començà a trontollar esmaperdut.

Així, avançant un pas i retrocedint-ne un altre, Flush a penes sentia, tret d'alguna cosa com el llunyà rumor del vent entre les copes dels arbres, el murmuri i la xerrameca d'unes veus que parlaven. Continuà les seues investigacions amb cautela, nerviosament, com un explorador que en un bosc avança amb suavitat el peu, incert per si de cas aquesta ombra és en realitat un lleó, o aquella arrel una cobra. Tanmateix, a la fi, se n'adonà de la commoció que uns enormes objectes causaven sobre ell, i consternat com se sentia pels tràngols viscuts en la darrera hora, es va amagar tot tremolós darrere d'una mampara. Les veus callaren. Una porta es va tancar. Per un instant es va aturar, confós, atordit. Aleshores, amb un salt com de tigre amb les urpes fora, li tornà la memòria. Es va sentir sol, abandonat. Es va precipitar cap la porta. Estava tancada. Hi va fer urpades i escoltà. Va sentir uns passos que baixaven. Els reconegué com els de la seua ama. Es van aturar. Però no, van continuar i tornaren a baixar. Miss Mitford caminava lentament, amb pesadesa, a contracor descendint els graons. I mentre marxava, mentre sentia ell com s'esvanien aquelles petjades, li entrà el pànic. Porta rere porta es tancava contra el seu morro, al temps que Miss Mitford baixava les escales i el deixava sense llibertat, sense els camps, sense les llebres, sense l'herba, sense la seua adorada i venerada ama, sense aquella estimada velleta que l'havia llavat i també espolgat el llom, i donat a menjar del seu propi plat quan tampoc ella tenia massa per a menjar. ¡El deixaven sense res del que havia conegut de la felicitat i de l'amor, i de la bondat humanes! ¡Ai! La porta de l'entrada es tancà de colp. Estava ara a soletes com un junc. Aquella dona l'havia abandonat. Aleshores el corprengué una onada de desesperació i una mala gana tan grans, i la

irrevocabilitat i la desprietat del destí l'affligiren fins al punt que aixecà el cap i es posà a udolar llastimosament. Un filet de veu va dir «Flush». No el va sentir. «Flush», va sentir repetir una segona vegada. Se sobresaltà perquè pensava que estava a soles, i es girà. ¿Hi havia alguna cosa viva a l'habitació amb ell? ¿Hi havia alguna cosa al sofà? En la frenètica esperança que així fora, podria esbataranar la porta i, fora el que fora, encara córrer darrere Miss Mitford i enxampar-la, com quan jugaven a l'amagatall a l'hivernacle de casa. I Flush es precipità cap al sofà.

«¡Oh, Flush!», exclamà Miss Barrett. Per primera vegada el va mirar als ulls. Per primera vegada, Flush va mirar aquella dama gitada al sofà als ulls.

Tots dos es van sorprendre. Uns gruixuts rínxols penjaven a banda i banda del rostre de Miss Barrett; uns enormes ulls relluents hi brillaven; una ampla boca hi somreia. A cada banda del cap de Flush penjaven unes bones orelletes; els seus ulls eren també grans i relluents, i el morro ben ample. Tenien una retirada tots dos. Mentre es miraven cadascun sentia: «Ací estic jo», i aleshores cadascun sentia: «Però, iquina diferència!». La d'ella era la cara pàl·lida i ullerosa d'una invàlida, allunyada de l'aire, la llum i la llibertat. La d'ell era la càlida i rubicunda d'una criatura jove, amb l'instint de salut i energia. Separats, però fets amb el mateix motlle, ¿podria ser que cadascun completara el que es trobava adormit en l'altre? Ella podria haver sigut tot això, però ell no. Entre ells existia el més gran dels abismes que puga separar a un ésser d'un altre. Ella parlava, ell era mut. Ella era dona, ell era gos. Així, estretament units, i així, immensament separats, es miraven

l'un a l'altre. Aleshores, amb un bot Flush saltà al sofà i es posà on havia de jaure per sempre més: sobre l'estoreta, als peus de Miss Barrett.